

Nr 5

Utlåtande i anledning av motioner om förbud mot vissa spelautomater.

Tredje lagutskottet har behandlat två inom riksdagen väckta och till lagutskott hänvisade motioner, nr 252 i första kammaren av herr *Tistad* och nr 285 i andra kammaren av herrar *Andersson* i Örebro och *Sjöholm*.

I motionerna, som är likalydande, hemställes

»att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t måtte anhålla om utfärdande av förbud mot införsel, saluhållande och innehav av spelautomater av typ enarmade banditer och liknande».

Gällande bestämmelser

Enligt 1 § *lotteriförordningen den 19 maj 1939* får lotteri om penningar eller penningars värde ej utan tillstånd av Kungl. Maj:t anordnas för allmänheten i andra fall eller i annan ordning än som stadgas i förordningen. Som lotteri anses varje företag, däri efter lottning, gissning, vadhållning eller jämförlig av slumpen helt eller delvis beroende anordning en eller flera deltagare kan erhålla vinst till högre värde än det, som erhålles av en var deltagare. Marknads- och tivolinöjen, såsom mekaniska spelapparater, ringkastningsanordningar och skjutbanor, som är förenade med sådana vinstmöjligheter, skall betraktas som lotterier oavsett företagets beskaffenhet i övrigt. I 2 § stadgas att lotteri må anordnas efter anmälan hos polismyndigheten minst 7 dagar innan, under förutsättning att lotteriet anordnas i samband med bl. a. offentlig nöjeställning, att lotteriet bedrivs allenast inom för tillställningen avsett område, att vinsterna uteslutande utgöres av varor eller av anvisningar, gällande såsom betalningsmedel allenast inom nämnda område, att värdet å högsta vinst icke överstiger 10 kronor eller, där vinsterna utgöres uteslutande av varor, 15 kronor, att vinstfördelning äger rum i omedelbar anslutning till deltagande i lotteriet, samt att, om för deltagande i lotteriet fordras insats, denna icke överstiger 50 öre eller, där vinsterna utgöres uteslutande av varor, 1 krona. Denna paragraf anses tillämplig på spelautomater inom område för offentlig nöjeställning, vartill räknas exempelvis danstillställning på restaurang. Är inte samtliga förutsättningar i 2 § uppfyllda gäller enligt huvudregeln i 1 § att tillstånd att anordna lotteri i form av spelautomater endast kan lämnas av Kungl. Maj:t. Enligt 4 § äger polismyndigheten meddela erforderliga kontroll- och ordningsföreskrifter i fråga om lotterier som avses i 2 §. Enligt 10 § dömes för brott mot lotteriför-

ordningen eller med stöd av densamma meddelad föreskrift till dagsböter. Är brottet grovt, må dömas till fängelse i högst ett år. I 11 § stadgas härjämte att om någon dömes för brott enligt 10 § må tillika uppburna insatser m. m. förklaras förverkade till kronan.

Motionerna

Motionärerna anför att spelautomater i form av »enarmade banditer» förekommer i stor omfattning på bensinstationer, i garage, biljardsalonger, klubbar och andra lokaler utan att förutsättningarna i 2 § lotteriförordningen är uppfyllda. Enligt uppgift har tillstånd till spel med sådana automater inte i något fall sökts hos Kungl. Maj:t. Motionärerna påpekar att det inte finns föreskrifter som begränsar införsel, försäljning eller innehav av spelautomater. Tillstånd eller anmälan behövs endast om spel anordnas för allmänheten. Sker spel i lokal som inte är tillgänglig för allmänheten är lotteriförordningen inte tillämplig.

I lokaler där enarmade banditer är uppsatta utan att 2 § lotteriförordningen är tillämplig är det enligt motionärerna vanligt att innehavaren markerar rummets enskilda karaktär genom skyltar med ordet »Privat» eller dylikt. Om innehavaren hävdar att endast medlemmar i en sluten krets får spela på automaterna, har polis- och åklagarmyndigheterna oftast ingen möjlighet att ingripa. Sådana »privata» spelautomater sägs i de flesta fall vara försedda med myntkast för svenska enkronor och konstruerade för vinstutdelning som överstiger den enligt lotteriförordningen tillåtna.

Motionärerna framhåller att införseln av spelautomater till Sverige kraftigt ökat under de två senaste åren. Importvärdet av spelautomater och spelapparater för nöjesfält sägs ha uppgått till ca 4 milj. kr. år 1967, till över 10 milj. kr. år 1968 och till ca 16 milj. kr. under månaderna januari—november år 1969. I Sverige saluförs enligt motionärerna för närvarande en rik sortering av sådana apparater, i vilka spelet sker med enkronasmynt och med möjlighet att vinna jackpottar på upp till 1 000 kr. Motionärerna anför att enligt vad grossistföretagen i spelautomatbranschen åberopar i sin reklam omsätts enligt beräkning i Sverige årligen över 500 milj. kr. på spel med spelautomater. Automaterna sägs trots det höga inköpspriset — 12 000 à 18 000 kr. — i allmänhet ge ägarna eller hyresmännen goda förtjänster. Utvecklingen har enligt motionärerna lett till att serveringar som är för små för att vara lönsamma med nuvarande standardkrav omvandlas till »drugstores», »snackbarer» eller »pubar», vilkas lönsamhet baseras på inkomst av spel.

Motionärerna anför att spelautomater av typen enarmade banditer inte erbjuder annan förströelse än den som ligger i hasardmomentet. Det kan inte vara i samhällets intresse att företag, som i stor utsträckning vänder sig till en ungdomlig kundkrets, arbetar in hasardspel som en del av sin verksamhet, framhåller motionärerna. Om denna nya form av affärsverksamhet får utvecklas i den takt som nu sker, har man anledning frukta stora sociala skadeverkningar. Ett förbud mot spel-

automater av denna typ är enligt motionärerna det enda sättet att skydda de enskilda medborgarna häremot.

Interpellation

I ett svar på interpellation angående upphävande eller begränsning av enskild persons lagliga möjlighet att anordna spel med spelautomat erinrade chefen för handelsdepartementet, statsrådet Lange, i andra kammaren den 20 november 1969 (II: 37, § 19, s. 123—126) att nöjesanordningar som mekaniska spelapparater i princip faller under lotteriförordningens bestämmelser. En hel del svårigheter hade emellertid uppkommit vid tillämpningen av bestämmelserna i dessa sammanhang. Departementschefen förklarade sig vara medveten om att man inte kunnat undvika att spelautomater förekommer i växande utsträckning. Detta ingav oro och man måste söka komma till rätta med missförhållandena. Problemen hade dock uppmärksamats av utredningen rörande tillsynen över lotteriverksamhet. Utredningen förväntas komma att framlägga sina förslag i början av 1970. Departementschefen räknade med att dessa förslag skulle kunna läggas till grund för en proposition till 1970 års riksdag om de ändringar som behövs i lotteriförordningen.

Enligt vad utskottet erfarit avser *utredningen rörande tillsynen över lotteriverksamhet* (ang. direktiven se riksdagsberättelsen 1965 s. 347 ff.) att under våren 1970 lägga fram ett betänkande i ämnet. I betänkandet kommer att ingå ett avsnitt, där problemen med spelautomater behandlas.

Utskottet

Enligt 1 § lotteriförordningen får lotteri om pengar eller pengars värde inte utan tillstånd av Kungl. Maj:t anordnas för allmänheten i andra fall eller i annan ordning än som stadgas i förordningen. Efter anmälan till polismyndighet får, om vissa förutsättningar är uppfyllda, enligt 2 § anordnas lotterier med karaktär av tivoli- eller basarnöjen, vartill räknas spelautomater. Är inte samtliga föreskrifter i paragrafen uppfyllda kan tillstånd att anordna lotteri i form av spelautomater endast ges av Kungl. Maj:t.

Motionärerna framhåller att det föreligger stora svårigheter då det gäller att tillämpa lotteriförordningens bestämmelser på spelautomater. I ökande omfattning förekommer därför spelautomater med myntkast för svenska enkronor på bensinstationer, i serveringar och i andra lokaler utan att förutsättningarna i 2 § lotteriförordningen är uppfyllda eller tillstånd erhållits av Kungl. Maj:t. Om denna affärsverksamhet får utvecklas i den takt som nu sker har man enligt motionärerna anledning att frukta stora sociala skadeverkningar. Motionärerna hemställer därför att riksdagen hos Kungl. Maj:t skall anhålla om förbud mot införsel, salu-

förande och innehav av spelautomater av typ »enarmade banditer» och liknande.

I likhet med motionärerna anser utskottet att det är mycket oroväckande med den stora spridningen av mekaniska spelautomater. Särskilt betänkligt är att spelverksamheten ofta försiggår i lokaler där ungdomar vistas. Det är därför angeläget att effektiva åtgärder för att komma till rätta med missförhållandena snarast vidtas.

Som framgår av den föregående redogörelsen har utredningen rörande tillsynen över lotteriverksamhet uppmärksammat problemen med spelautomaterna. Utredningen avser att under våren 1970 avge betänkande och kommer i detta att föreslå lösning på problemen. Med hänsyn härtill synes någon framställning i ämnet från riksdagens sida inte vara erforderlig.

Utskottet hemställer därför

att motionerna I: 252 och II: 285 inte föranleder någon riksdagens åtgärd.

Stockholm den 18 februari 1970

På tredje lagutskottets vägnar:

ERIK GREBÄCK

Vid detta ärendes behandling har närvarit:

från första kammaren: herrar Svante Kristiansson (s), Akesson (fp), Ebbe Ohlsson (m)*, Nils-Eric Gustafsson (cp)*, Erik Jansson (s), Ernulf (fp), fru Landberg (s) och herr Arne Carlsson (s);

från andra kammaren: herrar Grebäck (cp), Svenning (s), Ekström (s), Tobé (fp), Hedin (m), fröken Anderson (s), herrar Franzén i Träkumla (cp)* och Johnson i Blentarp (s).

* Ej närvarande vid utlåtandets justering.

Reservation

av herrar *Ernulf* (fp) och *Tobé* (fp).